

Wrocław, 30.11.2020 r.

Dr hab. n. med. Krzysztof Wronecki,
profesor Uczelni

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Witelona
w Legnicy, ul. Sejmowa 5

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ MGR BEATY SKOLIK

PT.: „REHABILITACJA W POLSCE W LATACH 1918- 1939”

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska to opracowany maszynopis liczący 560 stron druku. Praca posiada układ typowy dla prac doktorskich i podzielona jest na 5 rozdziałów. Zakres pracy został w sposób planowy ograniczony do charakterystyki dwóch koncepcji: wychowania fizycznego i kultury fizycznej ujmujących aktywność fizyczną człowieka w wymiarze funkcji zdrowotnej oraz rozwoju fizjoterapii, wykorzystującej naturalne i sztuczne czynniki do utrzymania lub przywrócenia mu zdrowia.

W rozdziale pierwszym przybliżono współczesny rodowód rehabilitacji w skali światowej, głównie o wiodące w tym rozwoju kraje tj Szwecję, Niemcy, USA. W rozdziale drugim scharakteryzowano działalność zakładów gimnastycznych funkcjonujących na ziemiach polskich na przełomie XIX i XX wieku. Ich szeroka działalność miała duży wpływ na rozwój rehabilitacji w trzeciej dekadzie XX wieku. Rozdział trzeci stanowi część najobszerniejszą, gdyż działalność i osiągnięcia na polu medycyny i wychowania fizycznego miały największy wpływ na rozwój rehabilitacji w Polsce. Opisano w nim pracę pierwszych ośrodków naukowych promujących leczenie ruchem, które rozwijały się w oparciu o wydziały medyczne uniwersytetów w Poznaniu, Warszawie, Krakowie i Lwowie. Ujęto również rozwój rehabilitacji poza ośrodkami naukowymi. W rozdziale czwartym uwzględniono pracę lekarzy oraz przedstawicieli środowiska związanego z upowszechnianiem higieny, ruchu i aktywności fizycznej w polskiej szkole. Uznano, że rozwój rehabilitacji nie byłby możliwy, gdyby wcześniej nie stworzono podstaw do rozwoju higieny szkolnej, wychowania fizycznego, sportu i szeroko rozumianej kultury fizycznej. W rozdziale piątym przybliżono rozwój polskiej fizjoterapii balneologicznej stosowanej w rehabilitacji w latach II RP. To właśnie zakłady hydroterapii i zdrojowiska w których w sezonie letnim praktykowali lekarze i instruktorzy

gimnastyki, były miejscem prowadzenia doświadczeń i potwierdzania skuteczności zabiegów fizjoterapeutycznych w znaczeniu klinicznym.

Celem pracy jest próba ukazania kształtowania się standardu polskiej rehabilitacji w okres od czasu odzyskania przez Polskę niepodległości do wybuchu drugiej wojny światowej czyli w latach 1918-1939. Autorka postawiła sobie 4 pytania badawcze, na które bardzo szczegółowo, dokładnie i wszechstronnie odpowiada w pracy. W ostateczności odpowiada na postawione pytania w prawidłowo i logicznie wyciągniętych wnioskach na końcu pracy. Podstawowe zagadnienia prezentowane w pracy nie były dotąd zebrane i przedstawione kompleksowo, a jeśli były podejmowane w piśmiennictwie to jedynie fragmentarycznie. W bibliografii polskiej nie ma dotąd pracy opisującej rozwój rehabilitacji w okresie międzywojennym. Stąd praca doktorantki ma duże znaczenie i jest pionierskim osiągnięciem wypełniającym lukę w tej dziedzinie. Praca porządkuje wiedzę na temat rehabilitacji w Polsce w okresie międzywojennym i przyczynia się do głębszego poznania tradycji rehabilitacji leczniczej

Przedstawiona dysertacja jest pracą historyczną i podstawową metodą wykorzystywaną przy pisaniu była analiza zgromadzonych źródeł historycznych i poddaniu metodzie analityczno-indukcyjnej. W fazie wstępnej opracowania autorka skoncentrowała się na odtwarzaniu faktografii i wydarzeń, a w dalszym etapie wykorzystała metodę komparatystyczną. Doktorantka przeprowadziła bardzo bogatą kwerendę materiału archiwalnego, co budzi uznanie dla jej pracowitości i znajomości tematu. Autorka zamieściła również wykaz stosowanych skrótów i wykaz bardzo ciekawych rycin, które przybliżają sylwetki opisywanych naukowców. Ułatwia to percepcję pracy.

Osobiście najbardziej zainteresował mnie ostatni V-ty rozdział pracy, w którym autorka zajmuje się związkiem balneoterapii i fizjoterapii. Już w lutym 1870 powołano Oddział Balneologiczny Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego, a polskie uzdrowiska i metody fizjoterapeutyczne w nich stosowane były na wysokim europejskim poziomie. Autorka wymienia tu nazwiska pionierów przyrodolecznictwa między innymi Apolinarego Tarnawskiego, który odkrył walory Huculszczyny i Eugenię Lewicką, która przyczyniła się do rozwoju Druskiennik. Warto też wspomnieć nazwisko poznańskiego lekarza Jana Żniniewicza, uważanego za twórcę hydroterapii w Polsce. W okresie międzywojennym nastąpił rozwój nowoczesnego leczenia uzdrowiskowego oraz balneoterapii. Autorka podkreśla, że dla powstania standardów rehabilitacji najważniejsze było:

- gimnastyka i szeroko pojęte wychowanie fizyczne w systemie szkolnictwa powszechnego
- przysposobienie wojskowe i szeroko pojęte działania na rzecz zdrowia poborowych
- lecznictwo uzdrowiskowe
- opieka nad inwalidami i osobami chorymi przewlekłe

Każda z wymienionych dyscyplin wniosła istotne wartości do polskiego systemu rehabilitacji w okresie międzywojennym. Warto zwrócić uwagę, że podstawowe standardy rehabilitacji stworzone w II RP były realizowane po roku 1945. Warto także pokreślić, że bez dokonań grona osób i instytucji w okresie międzywojennym nie byłoby możliwe stworzenie polskiej rehabilitacji w okresie powojennym. Kontynuowany był dorobek uczonych i praktyków

przedwojennych i w ten sposób powstała tzw. polska szkoła rehabilitacji wysoko oceniana przez europejskich specjalistów z tej dziedziny medycyny.

Praca napisana jest poprawnym językiem polskim, autorka swobodnie porusza się po wybranych tematach, co świadczy o jej dużej dojrzałości naukowej. Praca opiera się na olbrzymim piśmiennictwie. Doktorantka dotarła do archiwów prywatnych i zbiorów towarzystw naukowych w liczbie kilkudziesięciu pozycji. Autorka cytuje pod postacią przypisów 1612 pozycji, które dotyczące w większości biogramów omawianych postaci, co znakomicie przybliży opisywane problemy umiejscawiając je w żywej tkance ludzkiej. Świadczy to o niesamowitej pracowitości doktorantki. Piśmiennictwo zawiera również 668 pozycji opracowań zwartych i 33 pozycje internetowe. Te liczby zostawiam bez komentarza.

Przywołane w pracy dokonania potwierdzają, że lata 1918-1939 były bardzo ważnym okresem w ewolucji rehabilitacji w Polsce. W omawianym okresie nastąpił intensywny rozwój fizjoterapii, który przyczynił się do rozwoju standardu rehabilitacji w Polsce. Polsce naukowcy byli pionierami wielu ciekawych metod i zabiegów fizjoterapeutycznych. Nastąpił intensywny i nowoczesny rozwój balneologii, a stworzone wówczas podstawy prawne obowiązywały jeszcze długo po zakończeniu II wojny światowej. Opracowane koncepcje i metody okazały się na tyle istotne dla polskich lekarzy i fizjoterapeutów, że stosowane są do dnia dzisiejszego przez kolejne pokolenia polskich lekarzy i fizjoterapeutów

Praca mgr Beaty Skolik pt.: "Rehabilitacja w Polsce w latach 1918-1939" jest dojrzałym opracowaniem wypełniającym lukę w historii rehabilitacji i spełnia wszystkie wymagania stawiane pracom doktorskim. W związku z powyższym stawiam wniosek do Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu

Rzeszowskiego o dopuszczenie pracy do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Biorąc pod uwagę niezwykle pracowitość doktorantki, niezwykle staranne i sumienne podejście do problemu, dojrzałość naukową stawiam wniosek o wyróżnienie pracy.

Dr hab. nauk med. Krzysztof Wronecki
Profesor nadzwyczajny
Specjalista kardiologii i chirurgii dziecięcej
53-013 Wrocław, ul. Zimowa 14
tel. (071) 326 70 81 6568728